

De bonus van het boerenbestaan

(1) Opeens had Dimitri Kneppers het “helemaal gehad met het nacht-
leven”. Twintig jaar lang had hij als DJ Dimitri in alle belangrijke clubs
5 gestaan, van Ibiza tot Detroit. Maar toen was het op. Het was tijd voor
“een haakse bocht” in zijn leven. Kneppers: “Ik dacht: die muziek van
mij is passé. Wat wil ik nou echt?” Hij
10 besloot te gaan werken op een biologische zorgboerderij. “Die band met
het buitenleven had ik altijd al”, zegt de 44-jarige dj. “Het veelal lichame-
lijke werk en het altijd buiten zijn vind
15 ik heerlijk.” En elke werkdag was voor hem anders. “Het ene moment
ben je de koeien aan het melken, daarna loop je weer tussen de
bloemkolen of andere gewassen.
20 Hoewel het werk soms zwaar kan zijn, is het een perfecte manier om
mijn hoofd leeg te maken. Het eerste jaar ben ik ook helemaal niet met
muziek bezig geweest.”

25 (2) Kneppers is niet de enige. Een snelgroeiend aantal mensen in
Europa en Amerika probeert het boerenbestaan uit. Voor sommigen is
het een manier om eens rond te
30 kijken in de wereld, anderen willen uiteindelijk hun eigen boerderij
beginnen. De beginnende boeren en boerinnen voelen zich geïnspireerd
door de vraag naar lokale producten,
35 zorgen over het milieu en de kans om in de buitenlucht te werken. Ze doen
ervaring op door vrijwilligerswerk, korte baantjes, stages en universi-
taire trainingen.

40 (3) De industriële landbouw is tientallen jaren de norm geweest.
“Jongeren geven om de aarde. Ze

hebben zich als gemeenschappelijk
doel gesteld om duurzame en
45 gezonde manieren te vinden om voedsel te produceren.” Dit zegt
Edith Daniel van Demeter Internatio-
naal in het Duitse Darmstadt, dat wereldwijd biodynamische¹⁾ boerde-
rijen van een keurmerk voorziet.
50 “Gezond voor onze planeet, voor de grond en voor de mensen.” Demeter
heeft de afgelopen tien jaar een sterk toenemende belangstelling voor het
boerenvak geconstateerd.

(4) Bijna de helft van de Nederlandse
boeren is 55 jaar of ouder; een op de
vijf is zelfs ouder dan 65 jaar. Veel
van het nu gebruikte akkerland zal
60 dus in de komende tien tot vijftien
jaar van eigenaar wisselen. Het
uitproberen van het boerenbestaan is
dan ook niet alleen goed voor de
boeren, maar ook goed voor het
65 boerenbedrijf. In heel Europa is de
situatie vergelijkbaar met Nederland.

(5) World Wide Opportunities on
Organic Farms (WWOOF) is het
grootste uitwisselingsprogramma ter
70 wereld voor vrijwilligerswerk op boer-
derijen in Engeland, aldus program-
macoördinator Scarlett Penn.
“WWOOF’ers zijn onderling erg
verschillend”, weet ze. “Sommigen
75 willen hun eigen stuk land en willen
graag veel leren over het boeren-
leven, anderen willen gewoon lekker
buiten werken en wat van de wereld
zien.”

80 (6) Jonge boeren maken vaak
gebruik van WWOOF voordat ze
beginnen aan een formele stage of
aan een studie over duurzame land-
bouw. “Ik heb een tijdje WWOOF

85 gedaan voordat ik naar school ging,
omdat het een prima manier is om
allerlei boerenbedrijven mee te
maken”, zegt Josephine Connelly. Zij
is nu bezig aan haar tweede jaar van
90 een vierjarige cursus biodynamische
landbouw aan de Warmonderhof in
Dronten. In dit centrum is het Groen-
horst College werkzaam. Dit college
biedt een vierjarige beroepsopleiding
95 aan. Er is ook een tweejarige
opleiding voor volwassenen van elke
leeftijd.

(7) Josephine studeert 's ochtends
theorie en werkt 's middags op een
100 van de vier boerderijen die ver-
bonden zijn aan de school. “We
hebben een boerderij met koeien,
een boerderij voor kleinschalige
tuinbouw, eentje voor grootschalige
105 landbouw en we hebben een boom-
gaard. Ik kan dus verschillende
dingen uitproberen”, zegt Connelly,
die besloten heeft zich toe te leggen
op kleinschalige tuinbouw.

110 **(8)** Gied Donkers onderwijst agra-
rische technieken op het Groenhorst
College. Volgens hem wordt een
steeds groter aantal studenten
aangesproken door veranderingen op
115 het gebied van lokale productie en
milieubewustzijn. “Onze studenten
hebben één ding gemeen”, aldus
Donkers. “Ze geven om de aarde. Ze
zijn erg idealistisch als het over hun
120 toekomst gaat. De studenten hebben
steeds meer het idee dat je landbouw

kunt inzetten als instrument van
verandering, als een manier om echt
iets bij te dragen.”

125 **(9)** Omdat nu op diverse scholen
cursussen duurzame landbouw
worden aangeboden, leren steeds
meer mensen het boerenbedrijf
kennen door stages op het platte-
130 land. In Amerika is die trend duidelijk
te zien. De belangrijkste bron voor
stages op boerderijen is de start-
pagina die wordt beheerd door
ATTRA, de landelijke informatie-
135 dienst voor duurzame landbouw. De
site vormt een database met circa
veertienhonderd boerderijen die een
leerplek aanbieden. Dit aantal is in
de laatste twee jaar verdubbeld,
140 aldus Katherine Adam, die de data-
base beheert. Adam schrijft de toe-
name niet alleen toe aan de
groeiende belangstelling voor duur-
zame landbouw, maar ook aan de
145 economische misère. “Als de econo-
mie hapert, gaan de boerderijen
meer op stagiaires leunen, vooral de
kleinere bedrijven”, merkt ze op.
(10) “Ik ben herboren op het platte-
150 land”, blikt Kneppers terug op zijn
beslissing om even gas terug te
nemen van een druk leven. “Je hebt
daar vrede met wat je doet.” Na drie
jaar in de buitenlucht is DJ Dimitri
155 weer begonnen met draaien. “Dankzij
de boerderij barst ik weer van de
energie.”

*Naar een artikel van Diane Daniel,
Ode, maart 2011*

noot 1 biodynamische landbouw: landbouw waarbij het milieu meer centraal staat dan bij de
industriële landbouw

Tekst 4

- 1p 15 Hoe wordt het onderwerp van de tekst in alinea 1 ingeleid?
De tekst wordt ingeleid door
A de mening van de schrijver voorop te stellen.
B een landbouwdeskundige te introduceren.
C een samenvatting van de rest van de tekst te geven.
D een voorbeeld bij het onderwerp van de tekst te noemen.
- 1p 16 Wat is het verband tussen alinea 2 en alinea 3?
A Alinea 2 en alinea 3 vormen samen een opsomming.
B Alinea 2 en alinea 3 vormen samen een waarschuwing.
C In alinea 3 wordt het gestelde in alinea 2 bevestigd.
D In alinea 3 wordt het gestelde in alinea 2 tegengesproken.
- 1p 17 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 5 en 6?
A Biodynamische landbouw
B Het delen van agrarische kennis
C Vierjarige beroepsopleiding
D Werk in kleinschalige tuinbouw
- 1p 18 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 8 en 9?
A Economische veranderingen
B Idealistische motieven
C Kleinschalige projecten
D Toenemende belangstelling
- 1p 19 “De beginnende boeren en boerinnen voelen zich geïnspireerd door de vraag naar lokale producten, zorgen over het milieu en de kans om in de buitenlucht te werken.” (regels 32-36)
→ Citeer een zin uit de alinea's 8 en 9 waarin ongeveer hetzelfde wordt beweerd.
- 1p 20 De deskundigen Edith Daniel (regel 47) en Gied Donkers (regel 110) doen allebei een uitspraak over jongeren.
→ Welke overeenkomst hebben die jongeren?

- 1p 21 De schrijver van een tekst kan op verschillende manieren gebruik maken van de mening van anderen.
Hoe gebruikt de schrijver in deze tekst de mening van anderen?
De schrijver
- A geeft de meningen weer zonder commentaar.
  - B probeert de meningen steeds tegen te spreken.
  - C toont aan dat de meningen niet juist zijn.
  - D vergelijkt de verschillende meningen met elkaar.
- 1p 22 Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte weer van deze tekst?
- A Door een haperende economie maken kleinere boerenbedrijven steeds vaker gebruik van stagiaires.
  - B Jonge boeren in Europa en Amerika willen steeds vaker vrijwilligerswerk op boerderijen verrichten.
  - C Steeds meer jonge mensen willen het boerenbestaan uitproberen en uit idealistisch oogpunt duurzame landbouw bedrijven.
  - D Werken op een boerderij is een perfecte manier om je hoofd leeg te maken en je nieuwe energie te geven.
- 1p 23 Wat is het voornaamste doel van de schrijver met deze tekst?
- A activeren
  - B adviseren
  - C informeren
  - D overtuigen
- 2p 24 Geef twee oorzaken waarom volgens de tekst het aantal stagiaires op boerenbedrijven merkbaar toeneemt.
- 1p 25 “De studenten hebben steeds meer het idee dat je landbouw kunt inzetten als instrument van verandering, als een manier om echt iets bij te dragen.” (regels 120-124)
→ Citeer de zin uit de alinea’s 2 en 3 waarin deze verandering nader wordt beschreven.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.